

Tema 19. L'eucaristia (1)

L'eucaristia és el memorial de la Pasqua de Crist, l'actualització del seu únic sacrifici, en la litúrgia de l'Església.

23/12/2010

1. Natura sacramental de la santíssima eucaristia

1.1. Què és l'eucaristia?

L'eucaristia és el sacrament que fa present, en la celebració litúrgica de l'Església, la persona de Jesucrist (tot

Crist: el cos, la sang, l'ànima i la divinitat) i el seu sacrifici redemptor, en la plenitud del misteri pasqual de la seva passió, mort i resurrecció.

Aquesta presència no és estàtica o passiva (com la d'un objecte en un lloc) sinó activa, perquè el Senyor es fa present amb el dinamisme del seu amor salvador: en l'eucaristia ens convida a acollir la salvació que ens ofereix i a rebre el do del seu cos i de la seva sang com a aliment de vida eterna. Així ens permet d'entrar en comunió amb ell —amb la seva persona i el seu sacrifici— i en comunió amb tots els membres del seu cos místic, que és l'Església.

En efecte, com afirma el Concili II del Vaticà, «el nostre Salvador, en l'últim sopar, la nit en què va ser traït, va instituir el sacrifici eucarístic del seu cos i la seva sang, per perpetuar pels segles, fins al seu retorn, el sacrifici de la creu i confiar així a la seva esposa estimada, l'Església, el

memorial de la seva mort i
resurrecció, sagrament de pietat,
signe d'unitat, vincle d'amor,
banquet pasqual “en què es rep el
Crist, l'ànima s'omple de gràcia i
se'ns dóna una penyora de la glòria
futura”»[1].

1.2. Els noms amb què es designa aquest sagrament

L'eucaristia, tant en la Sagrada
Escriptura com en la tradició de
l'Església, rep diversos noms, que
reflecteixen els múltiples aspectes
d'aquest sagrament i n'expressen la
riquesa incommensurable, però cap
n'exhaureix el sentit. Vegem-ne els
més significatius:

a) uns noms recorden l'origen del
ritu: eucaristia[2], fracció del pa;
memorial de la passió, mort i
resurrecció del Senyor; sopar del
Senyor;

b) d'altres subratllen el caràcter sacrificial de l'eucaristia: sant sacrifici, sant sacrifici de la missa, sagrament de l'altar, hòstia (= víctima immolada);

c) d'altres intenten expressar la realitat de la presència de Crist sota les espècies consagrades: sagrament del cos i de la sang de Crist, pa del cel (cf. Jn 6,32-35; Jn 6,51-58), santíssim sagrament (perquè conté el Sant dels Sants, la mateixa santedat de Déu encarnat);

d) d'altres fan referència als efectes que l'eucaristia causa en cada fidel i en tota l'Església: pa de vida, pa dels fills, calze de salvació, viàtic (perquè no defallim en el camí cap a casa), comunió. Aquest últim nom indica que mitjançant l'eucaristia ens unim a Crist (comunió personal amb Jesucrist) i a tots els membres del seu cos místic (comunió eclesial en Jesucrist);

e) d'altres designen tota la celebració eucarística amb el terme que indica, en el ritu llatí, el comiat dels fidels després de la comunió: missa, santa missa.

Entre tots aquests noms, el terme eucaristia és el que ha prevalgut cada cop més a l'Església de l'Occident, fins a esdevenir l'expressió comuna amb què es designa tant l'acció litúrgica de l'Església, que celebra el memorial del Senyor, com el sacrament del cos i la sang de Crist.

A l'Orient, sobretot a partir del segle X, habitualment es designa la celebració eucarística amb l'expressió santa i divina litúrgia.

1.3. L'eucaristia en l'ordre sacramental de l'Església

«L'amor de la Trinitat envers els homes fa que de la presència de Crist en l'Eucaristia neixin per a l'Església

i per a la humanitat totes les gràcies»[3]. L'eucaristia és el sagrament més excels, perquè «conté tot el bé espiritual de l'Església, és a dir, Crist mateix, la nostra Pasqua i el pa vivent que, per la seva carn vivificada i vivificant per l'Esperit Sant dóna la vida als homes»[4]. Els altres sagraments, si bé posseeixen una virtut santificadora que prové de Crist, no són com l'eucaristia, que fa present veritablement, realment i substancialment la mateixa persona de Crist —el Fill encarnat i glorificat del Pare etern—, amb la potència salvífica del seu amor redemptor, perquè els homes puguin entrar en comunió amb ell i visquin per ell i en ell (cf. Jn 6,56-57).

A més a més, l'eucaristia és el cim on convergeixen tots els sagraments amb vista al creixement espiritual de cadascun dels creients i de tota l'Església. En aquest sentit, el Concili II del Vaticà afirma que l'eucaristia

és la font i el cim de la vida cristiana, el centre de tota la vida de l'Església[5]. Tots els altres sacraments i totes les obres de l'Església s'ordenen a l'eucaristia, perquè el seu fi és portar els fidels a la unió amb el Crist, present en aquest sacrament (cf. *Catecisme* 1324).

Tot i que contingui Crist —font a través de la qual la vida divina arriba a la humanitat— i fins i tot sent el fi cap al qual tota la resta de sacraments s'ordenen, l'eucaristia no en substitueix cap (ni al baptisme, ni a la confirmació, ni a la penitència, ni a la unció dels malalts), i pot ser consagrada només per un ministre vàlidament ordenat. Cada sacrament té un paper en el conjunt sacramental i en la vida mateixa de l'Església. En aquest sentit, l'eucaristia es considera el tercer sacrament de la iniciació cristiana. Des dels primers segles del

cristianisme s'ha considerat el baptisme i la confirmació com a preparació per participar en l'eucaristia, com a disposició per entrar en comunió sacramental amb el cos de Crist i amb el seu sacrifici, i per inserir-se més vitalment en el misteri de Crist i de l'Església.

2. La promesa de l'eucaristia i la institució per Jesucrist

2.1. La promesa

El Senyor va anunciar l'eucaristia durant la seva vida pública, a la sinagoga de Cafarnaüm, davant els qui l'havien seguit després de ser testimonis del miracle de la multiplicació dels pans, amb què va sadollar la multitud (cf. Jn 6,1-13). Jesús va aprofitar aquell signe per revelar la seva identitat i la seva missió, i per prometre l'eucaristia: «Jesús els digué: “Us ho ben asseguro: no és Moisès qui us va donar el pa del cel: és el meu Pare qui us dóna

l'autèntic pa del cel, perquè el pa de Déu és el qui baixa del cel i dóna vida al món". Li digueren: "Senyor, doneu-nos sempre d'aquest pa". Jesús els digué: "Jo sóc el pa de vida. [...] Jo sóc el pa viu que ha baixat del cel; qui menja d'aquest pa viurà eternament, i el pa que jo donaré és la meva carn per a la vida del món. [...] Qui menja la meva carn i beu la meva sang té vida eterna, i jo el ressuscitaré el darrer dia. Perquè la meva carn és veritable menjar i la meva sang és veritable beguda. Qui menja la meva carn i beu la meva sang està en mi, i jo, en ell. Així com jo, enviat pel Pare que viu, visc pel Pare, així qui em menja a mi viurà a causa de mi"» (cf. Jn 6,32-35.51.54-57).

2.2. La institució i el context pasqual

Jesucrist va instituir aquest sacrament a l'últim sopar. Els tres Evangelis sinòptics (cf. Mt 26,17-30;

Mc 14,12-26; Lc 22,7-20) i sant Pau (cf. 1Co 11,23-26) ens han transmès el relat de la institució. Heus aquí la síntesi de la narració que ofereix el *Catecisme de l'Església catòlica*: «Va arribar el dia dels Àzims, en què s'havia d'immolar l'anyell Pasqual; i [Jesús] envià Pere i Joan tot dient: “Aneu a preparar-nos l'anyell Pasqual per menjar-lo.” (...) Se'n van anar (...) i van preparar el sopar de Pasqua. Quan va arribar l'hora, es posà a taula, i els apòstols amb ell. I els digué: “Desitjava ardentment de menjar aquest sopar de Pasqua amb vosaltres abans de patir; perquè us asseguro que no el menjaré ja més fins que s'acompleixi en el Regne de Déu.” (...) Després prengué pa, va dir l'acció de gràcies, el partí i els el donà tot dient: “Això és el meu cos, que és lliurat per vosaltres. Feu això en recordança meva [en commemoració meva; com a memorial meu].” Semblantment la copa, després de sopar, dient: “Aquesta copa és la

Nova Aliança en la meva sang, que serà vessada per vosaltres” (Lc 22,7-20)» (*Catecisme* 1339).

Jesús va celebrar l'últim sopar en el context de la Pasqua jueva, però el sopar del Senyor posseeix una novetat absoluta: al centre no es troba l'anyell de l'antiga Pasqua, sinó Crist mateix, el seu cos entregat (ofert en sacrifici al Pare, en favor dels homes) i la seva sang vessada per molts per a remissió dels pecats (cf. *Catecisme* 1339). Podem doncs dir que Jesús, més que celebrar l'antiga Pasqua, va anunciar i va realitzar — anticipant-la sacramentalment — la nova Pasqua.

2.3. Significat i contingut del mandat del Senyor

El precepte explícit de Jesús «feu això en recordança meva [com a memorial meu]» (Lc 22,19; 1Co 11,24-25), evidencia el caràcter pròpiament institucional de l'últim

sopar. Amb aquest mandat ens demana que corresponguem al seu do i que el representem sacramentalment (que el tornem a realitzar, que reitem la seva presència: la presència del cos entregat i de la sang vessada, és a dir, del seu sacrifici en remissió dels nostres pecats).

— «Feu això». D'aquesta manera Jesús va designar els qui poden celebrar l'eucaristia (els apòstols i els seus successors en el sacerdoci), els va confiar la potestat de celebrar-la i va determinar els elements fonamentals del ritu: els mateixos que ell va utilitzar. Per tant, en la celebració de l'eucaristia és necessària la presència del pa i del vi, la plegaria d'acció de gràcies i de benedicció, la consagració dels dons en el cos i la sang del Senyor, la distribució de l'eucaristia i la comunió amb aquest santíssim sagrament.

— «En recordança meva». D'aquesta manera Crist va ordenar als apòstols (i en ells als seus successors en el sacerdoci) que celebressin un nou «memorial», que substituïa el de l'antiga Pasqua. Aquest ritu memorial té una eficàcia particular. No sols ajuda a «recordar» a la comunitat creient l'amor redemptor de Crist, les seves paraules i gestos durant l'últim sopar, sinó que, a més a més, com a sagrament de la nova llei, fa objectivament present la realitat que hi és significada: Crist, «el nostre anyell pasqual» (1Co 5,7) i el seu sacrifici redemptor.

3. La celebració litúrgica de l'eucaristia

L'Església, obedient al mandat del Senyor, de seguida va celebrar l'eucaristia a Jerusalem (cf. Ac 2,42-48), a Troas (cf. Ac 20,7-11), a Corint (cf. 1Co 10,14-21; 1Co 11, 20-34) i a tot arreu on arribava el

cristianisme. «Era sobretot “el primer dia de la setmana”, és a dir, el dia del diumenge, el dia de la Resurrecció de Jesús, quan els cristians es reunien “per a la fracció del pa” (Ac 20,7). Des d’aquells temps fins als nostres dies la celebració de l’Eucaristia s’ha perpetuat, de manera que avui la trobem arreu en l’Església, amb la mateixa estructura fonamental» (*Catecisme* 1343).

3.1. L’estructura fonamental de la celebració

Fidel al mandat de Jesús, l’Església, guiada per «l’Esperit de la veritat» (Jn 16,13), que és l’Esperit Sant, quan celebra l’eucaristia no fa una altra cosa que conformar-se al ritu eucarístic que el Senyor va realitzar en l’últim sopar. Els elements essencials de les successives celebracions eucarístiques no poden ser altres que els de l’eucaristia originària, és a dir, (a) l’assemblea

dels deixebles de Crist, convocada per ell i reunida entorn d'ell, i (b) l'actuació del nou ritu memorial.

L'assemblea eucarística

Des del començament de la vida de l'Església, l'assemblea cristiana que celebra l'eucaristia es manifesta jeràrquicament estructurada: habitualment està constituïda pel bisbe o per un prevere (que presideix sacerdotalment la celebració eucarística i actua *in persona Christi Capitis Ecclesiae*), pel diaca, per altres ministres i pels fidels, units pel vincle de la fe i del baptisme. Tots els membres d'aquesta assemblea són cridats a participar conscientment, devotament i activament en la litúrgia eucarística, cadascú segons el seu mode propi: el sacerdot que celebra, el diaca, els lectors, els qui presenten les ofrenes, el ministre de la comunió i el poble sencer, que amb el seu «amén» hi manifesta la

seva participació real (cf. *Catecisme* 1348). Per tant, cadascú haurà de complir el propi ministeri, sense que hi hagi confusió entre el sacerdoci ministerial, el sacerdoci comú dels fidels i el ministeri del diaca i d'altres ministres possibles.

El paper del sacerdoci ministerial en la celebració de l'eucaristia és essencial. Només el sacerdot vàlidament ordenat pot consagrar la santíssima eucaristia, tot pronunciant *in persona Christi* (és a dir, en l'específica identificació sacramental amb el summe i etern sacerdot, Jesucrist) les paraules de la consagració (cf. *Catecisme* 1369). D'altra banda, cap comunitat cristiana està capacitada per donar-se per si sola el ministeri ordenat. «Aquest és un do que es rep a través de la successió episcopal, que es remunta als apòstols. És el bisbe qui estableix un nou prevere mitjançant

el sagrament de l'orde i li atorga el poder de consagrar l'eucaristia»[6].

El desenvolupament de la celebració

L'actuació del ritu memorial es realitza, des dels orígens de l'Església, en dos grans moments, que formen un sol acte de culte: la «litúrgia de la paraula» (que comprèn la proclamació i l'escolta-acollida de la paraula de Déu) i la «litúrgia eucarística» (que comprèn la presentació del pa i del vi, l'anàfora o pregària eucarística — amb les paraules de la consagració— i la comunió). Aquestes dues parts principals estan delimitades pels ritus d'introducció i de conclusió (cf. *Catecisme* 1349-1355). Ningú pot treure o afegir al seu gust res del que l'Església ha establert en la litúrgia de la santa missa[7].

La constitució del signe sacramental

Els elements essencials i necessaris per constituir el signe sacramental de l'eucaristia són, d'una banda, el pa de farina de blat[8] i el vi de raïm[9], i, d'altra banda, les paraules consecratòries, que el sacerdot que celebra pronuncia *in persona Christi*, en el context de la «pregària eucarística». Gràcies a la virtut de les paraules del Senyor i a la potència de l'Esperit Sant, el pa i el vi es converteixen en signes eficaços — amb plenitud ontològica i no sols de significat— de la presència del «cos lliurat» i de la «sang vessada» de Crist, és a dir, de la seva persona i del seu sacrifici redemptor (cf. *Catecisme* 1333 i 1375).

Ángel García Ibáñez

Bibliografia bàsica

Catecisme de l'Església catòlica
1322-1355.

Joan Pau II, enc. *Ecclesia de Eucharistia*, 17-IV-2003, 11-20; 47-52.

Benet XVI, exh. ap. *Sacramentum caritatis*, 22-II-2007, 6-13; 16-29; 34-65.

Congregació per al Culte Diví i la Disciplina dels Sagraments, instrucció *Redemptionis sacramentum*, 25-III-2004, 48-79.

Lectures recomanades

Sant Josepmaria, homilia «L'Eucaristia, misteri de fe i d'amor», a *És Crist que passa* 83-94.

J. Ratzinger, *La Eucaristía centro de la vida. Dios está cerca de nosotros*, Edicep, València 2003, p. 29-44; 61-80; 135-144.

J. Echevarría, *Eucaristia i vida cristiana*, Albada, Terrassa 2005, p. 17-48.

J. R. Villar; F. M. Arocena; L. Touze,
«Eucaristía», a C. Izquierdo (dir.),
Diccionario de Teología, Eunsa,
Pamplona 2006, p. 355-356; 362-366.

[1] Concili II del Vaticà, const.
Sacrosanctum concilium 47.

[2] El terme eucaristia significa acció de gràcies i remet a les paraules de Jesús en l'últim sopar: «Després prengué pa, va dir l'acció de gràcies [és a dir, va pronunciar una pregària eucarística i de lloança a Déu Pare], el partí i els el donà tot dient...» (Lc 22,19; cf. 1Co 11,24).

[3] Sant Josepmaria, *És Crist que passa* 86.

[4] Concili II del Vaticà, decret
Presbyterorum ordinis 5.

[5] Cf. Concili II del Vaticà, const. *Lumen gentium* 11.

[6] Joan Pau II, enc. *Ecclesia de Eucharistia* 29.

[7] Cf. Concili II del Vaticà, const. *Sacrosanctum concilium* 22; Congregació per al Culte Diví i la Disciplina dels Sagraments, instrucció *Redemptionis sacramentum* 14-18.

[8] Cf. *Missal Romà. Institutio generalis*, n. 320. En el ritu llatí el pa ha de ser àzim, és a dir, no fermentat; cf. *ibid.*

[9] Cf. *Missal Romà. Institutio generalis*, n. 319. A l'Església llatina al vi s'hi afegeix una mica d'aigua; cf. *ibid.* Les paraules que diu el sacerdot en afegir aigua al vi manifesten el sentit d'aquest ritu: «Que així com barregem aquesta aigua i aquest vi, participem també de la divinitat d'aquell que es dignà a compartir la

nostra condició humana» (*Missal Romà. Ofertori*). Per als pares de l'Església aquest ritu significa també la unió de l'Església amb Crist en el sacrifici eucarístic; cf. sant Cebrià, *Epístola* 63,13: CSEL 3,711.

pdf | document generat
automàticament des de [https://
dev.opusdei.org/ca/article/resum-de-fe-
cristiana-19-leucaristia/](https://dev.opusdei.org/ca/article/resum-de-fe-cristiana-19-leucaristia/) (08/08/2025)